

Історії Бульварно-Кудрявської вулиці.

Будинок 26

Здійснюючи мандрівку Бульварно-Кудрявською вулицею в Києві, можна дізнатися історію майже кожного будинку, що бере свій початок ще в кінці XIX – на початку XX століття. Одним з таких є будинок номер 26.

Зведений він за клопотанням Київського товариства сприяння початковій освіті, заснованого 1882 року. Є відомості, що проєкт першого будинку, завершеного в 1895 році, належав архітектору Миколі Белелюбському.

Микола Белелюбський

Інженер-будівельник мостів, учений в галузі будівельної механіки, мостобудування та будівельних матеріалів, професор Петербурзького інституту інженерів шляхів сполучення Микола Белелюбський народився в

шляхетській родині, що походила з XVI століття. Значний вплив на Миколу Белелюбського здійснив його батько – інженер-будівельник шляхів сполучення. Аполлон Васильович брав участь у будівництві шосейних доріг в Україні, під час Кримської війни споруджував батареї; займався водопостачанням кількох міст.

Проте деякі науковці вважають, що архітектором цієї будівлі був А. А. Белелюбський, однофамілець відомого мостобудівника. Але про якісь інші будівлі саме цього архітектора наразі відомостей немає, тому достеменно невідомо, хто саме звів цей будинок.

1902 р.

У 1909 році за конкурсним проєктом архітектора Валеріана Рикова, зберігаючи колишні розміри вздовж вулиці, будинок було розширено вглибину ділянки, перероблено фасади, перегородки. Добудови були викликані новим характером використання споруди в 1918–1930 роках: тут був клуб, театр та інші заклади.

1930 р.

Валеріан Риков

На думку дослідників забудови Києва межі XIX–XX століть, Валеріан Риков є одним з видатних зодчих, роботи якого тяжіють до класицистичної стилістики, відзначаються виразністю авторської манери, оригінальністю архітектурно-художніх та конструктивних рішень, цілісністю мистецького кредо.

Народився митець у Тбілісі. Батько Валеріана був педагогом. За деякий час родина Рикових переїхала до Тамбова, де Валеріан здобув освіту в місцевому реальному училищі. У 1894 році він успішно вступив до Академії мистецтв у Петербурзі, де його вчителем став відомий у той час зодчий Леонтій Бенуа. Він мав величезний будівельний досвід, створивши чимало знакових будівель у багатьох містах.

Ще студентом Валеріан розпочав свою професійну діяльність, спершу на посаді помічника архітектора в Петербурзі, пізніше обіймав посаду помічника архітектора в Одесі. У Київ він приїхав у 1900 році, коли йому було вже 26 років. У цей час він працював технічним контролером на будівництві Політехнічного інституту та брав активну участь у житті столиці.

У 1902 році він став архітектором Південно-західної залізниці, для якої також створив чимало проєктів. Серед найвідоміших його робіт –

знаменитий вокзал у місті Жмеринці, над яким він працював у співавторстві із Зиновієм Жуковським.

Робота архітектором на залізниці вважалася тоді досить престижною, адже давала молодому фахівцеві гарну стабільну зарплату. У цей час більшість архітекторів прагнули мати посади, не намагаючись бути «вільними художниками».

На знак поваги до народної освіти Валеріан Риков відмовився від гонорару за будівлю. Відтоді заклад почав називатись «будинком народних читань».

Особливості будинку: двоповерховий, цегляний, у плані Т-подібний. У фасадній частині – сходові клітка, вестибюль, у затиллі раніше була лекційна зала, оточена з двох боків клубними й господарськими приміщеннями. Згодом залу було ліквідовано, а тильна частина будинку набула коридорного планування. Перекриття плоскі. Декоративне оздоблення інтер'єрів, на жаль, не збереглося. Громадський характер споруди відбито в архітектурі головного фасаду. Його симетрична композиція ґрунтується на елементах ренесансної та барокової архітектури. До перших

належить загальна врівноваженість композиції, мотив арок, плоский руст, карниз із вінцевим аттиком. До стилю бароко – фронтони, рисунок картушів та овальні вікна. На рівні фриза в картушах – назва організації-замовника і роки спорудження.

Будинок є яскравим зразком нового типу споруд для культурно-просвітницьких організацій, поширених з 90-х років XIX століття. Тут були всі необхідні для таких закладів приміщення: лекційна зала, бібліотека, кімнати для гуртків, чайна, у яких Товариство здійснювало свою просвітницьку діяльність.

При Народній аудиторії діяло Товариство сприяння народній освіті, у правлінні якого працювали: Володимир Іванович Щербина (1850–1936) – історик, педагог, з 1925 року – член-кореспондент ВУАН (голова правління); Валеріан Микитович Риков (1874–1942) – архітектор; Євген Олександрович Ківлицький (1861–1921) – історик, педагог. Завідував аудиторією київський учений і педагог А. Думанський (мешкав у цьому будинку). Товариство влаштовувало по неділях народні читання та популярні лекції, а також щоденні концерти.

Володимир Щербина

Євген Ківлицький

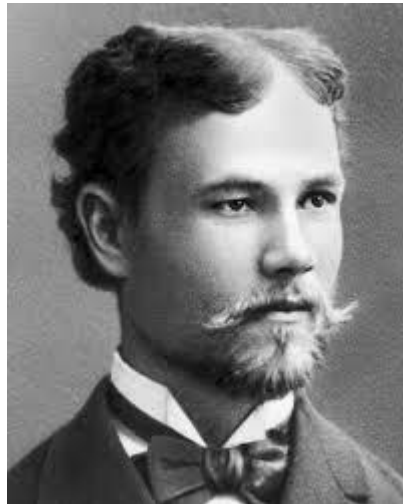

Антон Думанський

У будинку відбувалися вечори-концерти Миколи Лисенка, учнів його музично-драматичної школи, зокрема, класу професора співу Олександра Мишуги.

Микола Лисенко

Олександр Мишуга

Тут містилася також Комісія медичних народних читань на чолі з Овксентієм Васильовичем Корчаком-Чепурківським (1857–1947) – гігієністом, епідеміологом, приват-доцентом університету і комерційного інституту, доктором медицини, академіком ВУАН (з 1921 року).

Овксентій Корчак-Чепурківський

1940 р.

4 березня 1917 року в лекційній залі відбулися установчі збори київської Ради робітничих депутатів, 6 березня – перші легальні збори Київської організації РСДРП(б).

У 1918 році викладачка Музично-драматичної школи А. Лук'янова організувала тут молодіжний драматичний театр. Саме цей відрізок історії Народної аудиторії на Бульварно-Кудрявській відображено в романі «Біла гвардія» М. Булгакова, де описано події, як люди йшли на перегляд забороненого спектаклю «Цар Іудейський». У 1921 році в будинку почав діяти професійний український пересувний Шостий районний театр ім. Лесі Українки, відкритий з ініціативи Павла Тичини.

Павло Тичина

У складі трупи були актори В. Варецька, К. Кошевський, К. Лучицька, М. Надемський, П. Нятко, К. Осмяловська та інші. Театр працював до березня 1922 року. Згодом будівлю почали використовувати як клубну установу.

Валентина Варецька

К. П. Кошевський.

К. Л. Лучицька.

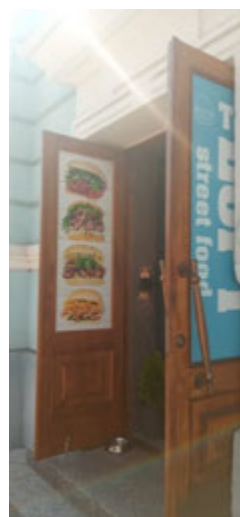
Костянтин Кошевський

Катерина Лучицька

1981 р.

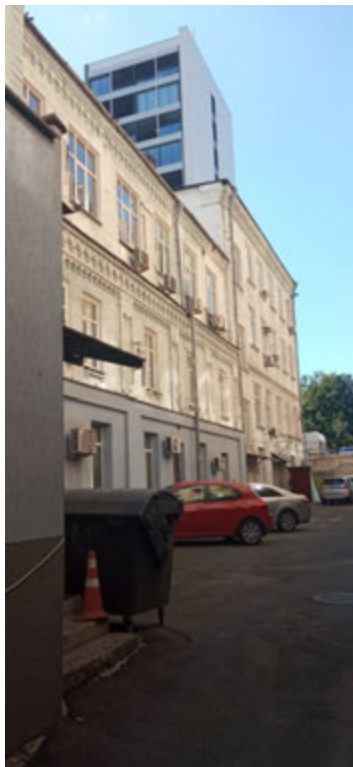
Тепер там міститься проєктна компанія «Гіпроцивільпромбуд», а також кафе, де можна посмакувати сендвічами та смачними напоями.

А ось такий вигляд має будівля з обох боків від фасаду.

На цих двох зображеннях можна порівняти вигляд будівлі нинішній та в 1900 році. На жаль, у вересні 1983 року частину знесли та перебудували.

Ось так цікаво поєднується в нашому місті історія та сучасність, минуле та сьогодення. Тож, гуляймо старовинними вулицями Києва та хоч на трішки зупиняймося серед шаленого ритму міста, щоб відчутти ту атмосферу й настрій, що їх нам дарують такі старовинні будинки столиці.

Джерела та література

Друг, О. 2013. *Вулицями старого Києва*. Львів.

Друг, О., Малаков, Д. 2004. *Особняки Києва*. Київ.

URL: <https://new.pamyatky.kiev.ua/>.

URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/>.

URL: <http://142.93.225.226/>.

URL: <https://oldkiev.top/>.

**Ольга Борисюк,
лектор І категорії
Музею історії Десятинної церкви**